LANGA LASE NATAL

Ciweshlanu Apri 29. 1921.

Isimemo.

UMENYIWE uMafukuzela ukuba aye eParis eFrance emenywa Umholi omkulu wendhlu emnyama eMeleka uDr. W. E. B. DuBois. Lenhlanganó ihlanganisa bonke abamnyama bohlobo lwetu abaseziswini zonke. Abase Meleka okuyibona sebe nenkanyiso kunesinye isizwe esimnyama bangabaholi balenhlangano ebizwa ngokuti iPan-African Congress. Seyake yahlangana ngo-1919 lapo kwakukona isitunywa esi 57 sipuma emazweni a 16, esinhlangotini zonke seAfrica, eMeleka, West Indies, South America naseEurope, lonke lowe lapo umuAfrica esasaka eka waye wañka kona, noma wake wa-ba sigqili, noma eziqingini, lowo onetonsi legazi. lomuAfrica, uyanyakaza manje ukuba ahlangane nabakubo balungise isinto esimbi abapateke ngaso, bafune amsebenzi okuba batole inkululeko epelele ziabo babe njengezinye isizwe. Beqope isindhlela sokubambana ngezandhla kuyo yonke imisebenzi epatelele ekupakamiseni um-Africa.

Inhlangano yoqulwa ekuqalisweni kuka September ngako kufanele ukuba niqale ninikele ukuze uMafukuzela atole imali yokukokela umkumbi nesindhleko samahotela ayobe ehlala kuwo lapo enimele kulowo mhlangano. Usindiso lwetu lukitina nxa sivoyeka imibango, sihlangane nabakiti abanye abasibusayo, abanye abanamaswe asadhla ngengxwembe endala, abanotilleyo; belungaselela umuAfrica ukuba apumelele. Nakoke Zulu, kunganga-ni! Siti futi kungaba kuhle nxatshana nabase Free State, Transvaal neCape bengatuma indoda, kuye amadoda amane. Zinkulu isindaba sendhlu emnyama ezoqaqwa lapo.

NZANENO NAPESHEYA

IZIBONELO saDURBAN.

Indaba eyenziwa yiTeku uKopelo taheni kubonakala ukuti izoqeda onke amadolopo. OwaseJohannesburg unquma ukuti uccela amardhla omtelo ePariamende leli elihlangwe ukuba titshwala bebanta bonsiwe yibo kupela njengobo kusuziwa eDurban. Bati loku bakwenzela ubudabuka abanto ngoba bepasa isimence esibabalalayo. bati layomali bayokwakela ngoyo abantu isindhlu nokuhlala njengaseTekwini.

UKUTSHELEKA ABANTU IMALI

Omunye umteto ese umumiswe ngabantu ilowe esiko setiato ngawo wokutshelekwa kwabantu imali ukuba bayoyisebenzela ngojoyini. Kutiwa loku kuyasoleka ngoba kuvilapiwa abantu bangakwazi ukusilendela imali. Nabelungu bayasola ukuti abantu betata imali bangabe bessebenza kuhle noma beqe ingakapeli bese bayoyibuta kwabanye pambili. Umteto lo uti eHulumeni inikwe amandhla okudiya imali nesikati umuntu afanelwe akunikwa yona ngeso. Kuqondwe ukuba kuye ngokuya use ugcine ngokuqedwa,lomkuba.

"ILADA LEZIZWE."

Ukona umlungu osanda kusbamasela amagama amakulu angaboqwayo isingi labelungu. Ute lapo ekuluma pambi kweAfrican Society ngomgwaqo wesitimela osuka eKipi uya Egypt wati bayakohlwa amsebenzi omkulu owanziwa abantu. Wati lisiebi lezi esiningi zabelungu zabata umcebo ongaka ngenxa yabantu. Wati kwaseleke bangakohlwa yiloko ukuti isitukutuku somuntu omuyama yiso esibecebisileyo, okusweleke nobo babakupule ngento abayidingayo. Wati kuhle kwensiwe into enkulu lapa aAfrica yokusiza abantu enjengokuba kela isitimela ngoba loko bayakuding abantu. Wati abantu ama be patwa kuhle ungenza okukulu ngabo.

NGA ENZE NJANI?

Kade kutetwa icala ngalapa eLadybrand eFree State leBhuna elafica indoda engotsheni ipasu komkulo layishaya layibalala indoda leyo. Lapo sekutetwa icala yavuma yati yabe itukutele yeniwa ukubona lasesuso. Amadoda eJury ati unecala lokubulala bala ijaji 'lati mafe' kepa lacela umsa.

KANTI KUSAGCATSHWA ?

Imikuba yokuvela itata isikati eside ukufa. Kutiwa pesheya eNgilande kukona umkuba omdala wokuba iti ingane ebutanta igcatshwe endhlebeni ukuba kwelashwe loko. Kwenziwa wesifazana wendhla etile loko okuyifa lakwabo. Kutiwa bayiswa kona abantwana ubutaputapu. Kufuneka ukushaya umteto wokukunqamisela.

LABO ABAZIYO.

Abantu abasi kahle isu elidhlula onke lokuqeda ubuhlanga nokwelapa ukwenyela nokuputuseka bagcoba njalo ngesigcoobo sobuhlunga sokaChamberlain. Baginisa elokuti awuko ofana nawo. Sitengiswe yibo bonke abetengisi.

IZINDATSHANA NGEZINTO NABANTU

NgoMay 1 isikwa eDurban bela siyoba u2d. esi u2 lb.

—101—

Kubikwa ukuloba kwesikonyane esiqeda nemiti embala ngalapa eKoloni.

—101—

Sishaywe yisindhicko ukuti uRev. Mtimkulu unoya eCape Town.

—101—

Ngobepoqa umfazi womlungu umuntu engenyelwe yijoji iminyaka eyishumi nambili ejele nemivimbo eyi15.

—101—

Kungati uRev. Metabula unoya eActon Homes uRev. Madowasi uye eNdwedwe.

—101—

Kosako "Elias Cele waseGroutville indodana kaNjwayana engaseko. Ugale ingcosana kakulu.

—101—

Umusi omkulu kuMahlashana (Sir J. Liege Hullet) usuwupe ibandhla laseWesili ukuba ube yisikole sabafana babelungu eKearney Estate.

—101—

Selahliwa lonke eMedisi eGili beti bayabhuka, lokusi yati akuko umuntu ongayanda impilo yomuntu. Yeti bayashinga ballagisa isusasi zabantu esingafandile.

—101—

Kwaba yisiposiso epepesi elidhlula ukuti umatwasa kaChief Ntombela wesilwa ngoApril 4, 1921. Lelo yilanga sabona ngalo, ukusalwa kwaku kwaba ngoNov. 5, 1919.

—101—

Upindele ekaya ngomsombuluko eAdams M. S., uMrs. A. Sivetye loku ube ngesifo somtaka dadewabo uMrs. Nxaba eGrootville.

—01—

Uke wavela ngaseTekwini ngoMsombuluko uMr. M. M. Gamede umnewana wase Adams M. S.

—101—

Umkosi omkulu namhla eMkambati Table Mountain M. S. wokuvula indhlu yeSonto yakona.

—101—

Uke wati qu lapa Ohlange ngesonto elidhlula uMr. D. Mck. Malcolm umholi omkulu wesikole endaweni kaDr. Loram.

—101—

Kuswakala ukuba isiqeba kahle lAbantu Social Club eTekwini into kuseksalisa ukuba seceleni nomgudu wabantu.

—101—

Ohlwini lwamagama esitunywa ku Congress owase P. M. Burg igama lika Mr. M. N, Mfeka labonakala linga M. M. Mfene ngesiposiso.

—101—

Wabe mkulu umkosi wokuvulwa kwendhlu yaKolifi yeDutch Reformed Church eStofberg, Viljoens Drift ngo March 16 lapo kusofunda kona abantu.

—101—

Lisu'kiswa isola lika Mookofisi lokusi yaseMbo. Ubuf. kazi bukombe ukuti watsama inyanga yaya kubalala aMjila lokusi ababekango nayo lawa.

—101—

Lapo bebuza uPapa wase Roma ukuti yena utini ngelendaba yaseIreland ute kanawi loku kungesa lato akukuluma.

—101—

Wasidhlisa ngobake umlungu oyisela eLondon owati ngesbintshela omunye umaBank Note ake eBhanke kanti usoyopama ngomunye umanya ngo. Wati eti uyapuma nase simpete esika Dalawana. Amasela amlisdeleye kutiwa ayi100.

—101—

Ababekona abahlangan'si umlomo ngobuhle bomshado kaMiss Rebecca Zama umsukulu kaMr. Stephen Zama waseNanda eshada noMr. Phil. Tshabalala waseEvaton. Babesa base batela kuMiss S. Kumalo emzini wake omuhle kona.

—101—

Kuswakala ukuti abafundisi base-Weseli abapete abamnyama eTekwini basoyiswa kweziye isindawo nRev. Paulsen uva kwaNongoma noMajosi uya eDundee, isindawo sabositatwa ngo Rev. C. E. Dent noMsimang.

—101—

Indoda peheya isanda kaceta itshukanise iti bazabana njalo nomfazi kepa uyimele ngomkuba wokuyitela ngesipoki esiyilandelaye emini nasebusuku. Uti esikanina nesinye isihlobo somfazi.

—101—

Insumo yendaba isanda kuvela pesheya lapo isidumbu somuntu sa*laliswa* esontweni kwase kusuku uhlanya lwavala ibhokisi lafaka isidumbu eCup board bate befika betata ibhokisi lwaselulele pakati lwetuka lwavuka lwashaya omunye wafa uvalo, bate lapa sebeti bayavala isidumbu eCup board balamela isidumbu naso sawa pesu komunye waqaleka uvalo.

IPisi elitengisayo.

Ngineplasi elitengisayo eli ama Eka ayi158, £3-10/- nge Eka. Linendhlu eyisikwele efaielwe ngesingi nekishi nesindhlu zabantu esintato esisaqinile. Lifanele isikole, kwepolileye indawo namakepelo amahle.

Lobelani ku

C. MKIZE,
Lugi Farm,
Isinguluwani.

Umfana weSangoma.

Kade ngimsenga'e ukuti otisho loku bonakwa yini ukuba bonga kwenzeti ukufundisa pasa kokuba bakufundele. Iyeako engisibona ephepeni ezikati kufanaka utisho, siyangiboxima ukuti kanti otisho loku kudhlalwa ngabo ngempela. Uti kodwa ukuze sawuzela engase epile nomhla nje uma eselwesele *v£10* ngesinyanga esitatwa? Amahloni.

o o o

Abafundisi abambiloge beyika ngemahelwa kepa bona abanemahloni okukokela otisho *v£10* ngesinyanga esitatwa. Abahloli bahola imali eyombekaye kepa abanemahloni ngemali eholdwa otisho esiKolozi abashi'okiya. Indhlela enhle kambe loyo?

o o o

Besingi otisho engibaniyo seebantshinga pezasi ukufundisa bayosisebenzela omiayo imisebenzi. Abanye bangofokisi, abanye ngamapoyisa. abanye basebenza kubemali abanye bangemahamoseka esinkantolo. Abanye otisha abahlekaniptile impela. Bazoshwa yini?Imali. Nomhla akaka otisha kwetakatile.

o o o

Siyeswa ukuti abanta baseTekwini bampata kabi lomfo ompyama chamba nabelungu baseAmerica abahlola ndaba kwenfondo kuloli lakiti. Kepa pela umuntu angemangale nje kokuti ngoba iTeku *livevele* abanta abangafandisiwe Abanta abangafandile bacabanga umuti umuntu omayama wobuye alibase leliswe *ngokuliliwela* ngesikali. Umosbango epensi kabi lowo bokweta. Singabe silwa nelanga nxa siti amalanyelo etu singawalwela ngesikwepa. Sisitategi!

o o o

Isingane esifanda namhla sifaneiwe imfando engapesu kwemfando eyafundwa isingane engama esikotini ngempi kaBambata. ukuze sibe nabo ukumela isikati esisayo. Ngoloko ngiqonde ukuti isingane *ewifanda* imfando eyesesa sibe nemandhla okuwela leliswe ngobahlakani obukuba lapo tina singasako nabobe basekona boba sebegugile.

o o o

Ngepesi kwako konke kuhle sati ukuti imfando emkulu ukuba sisisebenwle, sibe nayeta imali ngoba ibona bukulu baseSilungwini lobo. Uma unemali ungahamba nesikule kanti imfando yodwa kumenta impendala utaqasi lwese into ehambe izoshwa konke iswe leli. Ngakoke makube lleyondoda *iginise* ukuse. besna ikumbule ukuti lleyonkwali *ivevi*'pandela. Asingabi ife likasenzele esizweni napesheya. Abafundayo baqiliswe imisebenzi yasendhle njengetelanga.

o o o

Ninake Teku ningabanga ukuti *sesi sihlasi* silibe'e amatshwala sise silisuze njo leliswe? Konje sesisinkele ngokati kusofika amaNegro *saeAmerica* asenilweta? Nitandaiani ukwabhasa ngase njengabafundisi abati mafegaset esseli ukucoba kwesemhlabeni, kanti basibambela ematonsi abagati? Ileyonkwali iyanipendela mádoda masasi ukulibala isintshumayelo sokuti sisolwelwa abase-America.

ICOMMITTE EYAKETELWA UKUHLELA IZIKALO NEZINQUMO ZOMHLANGANO, 26th March 1921.

Revs. A. S. Mtimkulu, S. D. Simelane, Ngwayu, & A. Matibela; *Chiefs* S. Mini, W. S. Kumalo; Messrs. W. W. Mtimkulu to act as Secretary. W. P. Tshabalala, W. W. Ndhlova. M. S. Radebe, Dyer Nzabe, Wm. Bhuloss, Abel Ngcobo, J. S. Gumede.

Yubika konke ekutiolile kwemukelwa nreConstitution yati yohlangana ngoMay ngoba isikuti sokungacela iConstitution sibe sesingaseko, umhlangano wavuma.

ICommittee eyaketwa ukuyisa isikuti nokubikela uC.N.C. okwenziwe umhlangano leCommittee uCalusa uti konke kwatshiywa esandhleni sikaNhlamvu okuyena oyotabo ilanga eKomitini nosobatshela.

Rev. J. L. Dube, Mr. M. S. Radebe, Mtimkulu, Chief Gamalake Dhlamini, Chief S. Mini, Chief W. Kumalo, Albert Zulu, & Messrs. Dyer Nzabe, Ph. Mtaka, Ph. Ngcongo, Wm. Bhuloss, Rev. S. D. Simelane, Mr. Louis Mngadi, W. W. Ndhlovu, Rev. Ngwenya, Dick Mbhele, & M. M. Gumede

Obuza izibongo zikaSolomon.

(KuMhleli weLanga.)

Bayeto nkosi.—Ngingomunye walabo abatamela lentombi edumile, uNomalanga. Ngivumele baba kengiti ukupefumula. Ngikala ngeelkadhlana knye uNomalanga kengiti pahla, pahla.

Ngize ngiswe atandala beti isinkomo zidhliwa, ngokuhlakanipa emakosini. Manje mina ngilapa eswezi lamaBhunu eFreestate, angasi luto ngamakosi akiti. Engikwaziyo—nguMoro bass, noNdara bass. Ngiyacela esingwevini nesemakehleni akiti ukuba angisize. Ngesibongo saMntwana—Inkosi yohlanga—Inkosi yamabandhla onke Inkosi yamaZulu, Makosi ninganijabhisi.

Yimi,
PAUL M. NHLAPO.

[Ossziyo angamaisa uNhlapo sisifa-ke lapa.—Mhl. Fl.]

EzaseMgu'ndhlovu.

Seloko kwahlangana emhlanganeo weNatal Native Congress nsuwa soma adhlala ngendhlela emadoda ebambene ngendaba. Otatomise ukuti ibadwa ngokuti ngemali yomhlanganeo lombile, intsato yomhlanganeo intonga. Kwesiseni ujalo nadoda imbizo kwatwa ngokukwesina.

UChief MaKofeni wamukisa ekaedhla, like intiwa fahla icala lako iChief Magistrate uCol. Fearn kibaye lahlelihiswa limyobisa efakasi liyoti lipuma lelipepa iyoba isikutunywa indaba yako. Uzamatwa eMfundeni uMr. Rensed wamDurban. Lapo lisopenywa nazimadwa nMr. Chadwick waseXobho.

U*Professor* Aggrey noDr. Hollenberg bebe nomhlanganeo enkuta ePresbyterian Church lapa ngotwatitato elodhlala abantu bebe bendegi indhlu igcwele. Isihlalo benipatwa uBishop Roach. Kanoxe nendanda uDr. L. ram noMr. Wheelwright naHoguen, noCol. Fearn, noRev. LeRoy, noCapt. Slater (Chief Constable); namakosikazi abalaagakazi, noRevds. Mtimkulu (chairman.), Mfecu, Sibisi, Jabavu. Sibisi, Mhlongo, Messrs M. S. Radebe J. S. Gumede, D. Hlabangane, nabe tonke eTeacher basikole nalapa eEdendale, Slangspruit, nasiqeqe kasihlwa. Amaswi onse awakwamile uProfessor Aggrey akehlukile salawe abesebele ezepesi lasuto eidhlala emhlanganeo wase wcitetsa ngo 10 p.m. Kwamile eTeacher lapa isisto esiSilili, A. J. noWilliams, H. W. nesibane isilbane ngemfundo wabona eja naye uProfessor ukuti kuyasa kumaZulu. Iyakuisma kododa yakiti emnyama.

Abantu laba sebehlupeka kakulu sekuti nalapo kungemhlanganeo wesikolo bese becondesa isikalo elinengati yonke imhlangano kubona ekaCongress. Loku ngikuzo ngoba kwakusaka nabangasi into ngemfundo batolise isikalo sako base bateliswe, kutiwe abebase ekwemfundo kepela bayoke akobatiwa isikalo.

Leyondoda eyabalala umfazi umeVilakazi kuBetief Street yambikaise ngembeso, ste amaJadga nayo kuyibalise uma sekutetwa icala, nongati imbangi kwabo kubangwenzango isitolo nje ukuba indoda ikohiwe ukuwetanga ekuleni.

OMr. M. S. Radebe noChief Mini kade baseKimberley emhlanganweni we Wesleyan Conference lapo bamelele lonke ibandhla laseWesili emhlanganweni weConference.

UMr. Jerome C. Matiwane sdhlale lapa eliqondise ngaseR chmond. Ubuhasa fzega elingyiye uD. C. ukuti libaklungu, nsuyo kobona lego sidamo.

Kade kukona ezanamasane womlungu eEarl Haig isikuli sempi wenziwe olukulu ezakso singasiqonde esako ngoba sakki luto kukulu kusona kodwa siyalubona edemo kwake kwa bakubo.

UMr. S. S. Dambuza kade eaKokstad lapo kwaku enkulu indoli yezikomo, wafika watanga enshlobo nayo. Lendoda ifuyile ngoba ifuye enshlobo.

Esakwa Mponambi.

Mhleli,

Umkuhlane osipete kubi kuleli esilkohliwe nje ukuti sisokwemesisani, engiyasi inyongo engakaye nemiti enyenye nfa nayo. Umteto esinye isingane tina esemhlabeko siyimbeza sitvski nempela. Akusibayelo Mfana wafanguma nhlanmbe wana ungesilwela nokambi elifanelayo.

Isuka eliyana lapa emahhojeni su isimakwa kubi isuvuia nesfica indoda kudhlala imfihisi esiko nomame engakwesili kahle, Mpande ka kona.

Siyajabula kakulu ukubona uRev. L. Asdowgeard ebaya kwelipesulu loku ubanjiswa ubuhlanga ubukulu sengati ungcono. Indhlela inkulu kabi nonyaka nje isuka lomise kabi impela kwafa ukudhla. Abatola umbila bangasisa bezigwebe su abanye sebelala ngamasisi negoja silanga libekwe pasei kusaliuywa nameuje. Fati wabwala abamndili nesindaba sokuzabana esifyingcomane impela. Angasi noma sbabegayi ngoba beguia yini loku ngisho kayindhlala nje abuputi bayatengwa kona esitole bagaywa.

Ngake ngati kulukuqu ngama Easter holidays ngaya Empangeni. Abantu bakona bobukeka bepile ingani bayawuhlka umkuhlane. Umkosi wepasiko wawa mahle kakulu impela umuntu wabonanje ukuti impela ivakile inkosi. Kwati lapo umfandisi eestate intshumayelo ngokunye nesikuksi emaconda ngasibusa esilibuka ngawo omabili, kwashiso impela. Kwensiwa fati nomuikela angisange ngibone abantu beujabulele kangaka umkosi wabo ngoba ubakesbongo umto kaNero ukuti akunikelwe. Kwesuka isidumo impela banikela bonke ababekona kayajabulisa loko. Allbongwe igama leNkosi. Kodwa kuyahlupa njalo akubona abanye abantu abahlezi pakati kwamakolwa bangapenduki behlezi njalo ebunyameni bengenakile nswe behleka njalo amakolwa. Asibakuleleke ukuse nabo babone indhlela.

Siyajabula ukuswa ukuti uCongress nquba kahle. Pambili Dube ungacasuki njalo baba sisa sibonane.

Kusanda kufika uMr. D. M. Mtiuse evela Emaxsimtoti, laku pela wayekade eyiHead Teacher Esbows apo 1920. Ubeyengwele

Indaba kuDr. Aggrey.

(Kumbili weLanga)

Magusa,

Ngisuta isikale epepesi lako ekilemiliyo ezisitshela ukuva sakiti emseni ekuleyowe isikole esingase, ezingisi elebiswe njengotako kunfuto. Ezonodo wotsangasi kbasto, emAfrica ngisuko nowesi kusko ekusukulu; emiyalo 45 emiuse, emkuwa eSkili Centre kbis emAfrica. Mauje umuntu o Amerika kuiswa uDr. Aggrey. Mhla kutsi April kwakuwa kusko sukudhlamenyuka kubanta eLocation, sukuta kwenziwa kuqala ukubuta eLocation, sukuta kwenziwa kuqala ukubuta ukuba kubuswe kuhona umsebenzi obe ebesqanyelwe kilkosi kwabangi esingati esingabi nokuba kona umlungu wase eAmerika kuiswa uDr. Aggrey. Mhla kutsi April kwakuwa kusko sukudhlamenyuka kuban